

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI MONIKIELISESTÄ YHTEISKUNTAORIENTAATIOSTA

1 Tausta

1.1 Lainsäädäntö

Kotoutumisen edistämiseksi annettu laki (681/2023, jäljempänä *kotoutumislaki*) tulee voimaan 1.1.2025 ja kumoaa voimassa olevan, samannimisen lain. Kotoutumislainsäädäntöön säädetään uudesta palvelusta, monikielisestä yhteiskuntaorientaatiosta, jota kunnan tai työvoimaviranomaisen on tarjottava kotoutuja-asiakkaille. Kotoutuja-asiakkaalla tarkoitetaan maahanmuuttanutta, jolla on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma tai monialainen kotoutumissuunnitelma. Työvoimaviranomaisen on järjestettävä monikielinen yhteiskuntaorientaatio työttöminä työnhakijoina oleville kotoutuja-asiakkaille ja kunnan muille kotoutuja-asiakkaille. Monikielinen yhteiskuntaorientaatio voidaan jättää järjestämättä yksittäiselle henkilölle, mikäli palvelutarpeen arvioinnin pohjalta on selvää, ettei kotoutuja-asiakkaalla ole tarvetta orientaation sisällöille. Myös tällöin kotoutuja-asiakkaalle tulisi mahdollisuuksien mukaan tarjota yhteiskuntaorientaation kirjallinen oppimateriaali omatoimista tutustumista varten. Kunkin asiakkaan osalta olisi myös arvioitava, minkä muotoisena orientaatio olisi tarpeellista toteuttaa. Kunta tai työvoimaviranomainen voivat harkintansa mukaan tarjota yhteiskuntaorientaatiota kotoutuja-asiakkaiden lisäksi myös muille maahanmuuttaneille, joiden arvioivat hyötyvän orientaation sisällöistä. Kunta ja työvoimaviranomainen voivat myös järjestää yhteiskuntaorientaation yhteisesti eri työmarkkina-asetuksessa oleville kotoutuja-asiakkaille.

Kotoutumislain 25 §:n mukaan kunnan on järjestettävä kotoutuja-asiakkaille yhteiskuntaorientaatio mahdollisuuksien mukaan heidän äidinkiellään tai muutoin hyvin osaamalla kielellä kotoutuja-asiakkaiden kunnassa esiintyvät palvelu- ja kielelliset tarpeet huomioiden. Yhteiskuntaorientaation monikielisyys ei kuitenkaan viittaa useiden kielten samanaikaiseen käyttöön opetustilanteissa, vaan tavoitteena on aina tarjota yhteiskuntaorientaatio kunkin opiskelijaryhmän yhteisellä, hyvin hallitsemalla kielellä. Monikielisen yhteiskuntaorientaation voi toteuttaa kunta, työvoimaviranomainen tai palveluntuottaja. Yhteiskuntaorientaation on vähintään sisällettävä tietoa Suomessa asumisesta, elämisestä ja työskentelemisestä, suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista. Yhteiskuntaorientaatiolla on tarkoitus vahvistaa maahanmuuttaneen arjen kansalaistaitoja ja osallisuutta, ymmärrystä suomalaisesta yhteiskunnasta, työelämästä sekä omista oikeuksista ja velvollisuuksista. Kotoutumislain 25 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta.

1.2 Kerätyt kokemukset

Asetusvalmistelussa on hyödynnetty monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon liittyviä aiempia kokemuksia, esimerkiksi monikielisen yhteiskuntaorientaation pilottihankkeista ja muista toteutuksista saatuja kokemuksia. Pilottihankkeita on viimeisen 8 vuoden aikana toteutettu ESR- ja AMIF-rahoituksilla, ja niiden pohjalta asetusvalmistelussa on tarkasteltu esimerkiksi

yhteiskuntaorientaation tuntimäärää, opetuksen sisältöalueita sekä toteutustapoja¹. Lisäksi asetusvalmistelussa on hyödynnetty TEM:n vuosina 2022–2024 pääkaupunkiseudun kolmelle kaupungille rahoittamia kotoutumisen alkuvaiheen palveluiden pilotteja, joiden pohjalta asetusvalmistelussa on huomioitu etenkin työvoiman ulkopuolella olevien kotoutuja-asiakkaiden yhteiskuntaorientaatioon osallistumisen kysymyksiä. Asetusvalmistelussa on myös keskeisesti hyödynnetty työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2023 tilaamaa selvitystä, jonka on tuottanut Owl Group Oy.² Selvityksessä on käsitelty laajasti yhteiskuntaorientaation toteuttamisvaihtoehtoja ja kehittämistarpeita perustuen asiantuntijoille tehtyihin haastatteluihin ja kyselyihin Suomessa sekä keskeisissä verrokkimaissa. Selvityksessä esitetään lyhyen ja pitkän tähtäimen kehittämissuosituksia, jotta yhteiskuntaorientaatiosta tulisi toimiva osa suomalaista kotoutumispalveluiden järjestelmää. Keskeisiä suosituksia raportissa ovat kuntien ja työvoimaviranomaisten välisen yhteistyön tärkeys yhteiskuntaorientaation järjestämisessä, yhteiskuntaorientaation vaihtelevat ja joustavat toteutustavat eri tilanteissa ja eri kohderyhmille sekä tarve kansalliselle tuelle ja koordinaatiolle yhteiskuntaorientaation onnistumiseksi.

1.3 Pohjoismainen vertailu

Ruotsi

Ruotsissa kuntien on tarjottava yhteiskuntaorientaatiota (samhällsorientering) pakolaisuuden, tilapäisen suojelun tai muiden humanitaaristen syiden vuoksi Ruotsiin muuttaneille ja kuntaan rekisteröityneille 18–65-vuotiaille maahanmuuttaneille (pääkohderyhmä) sekä ETA:n tai Sveitsin ulkopuolisille perheen yhdistämisen kautta tuleville (laajennettu kohderyhmä).³ Kunnat voivat kuitenkin halutessaan tarjota yhteiskuntaorientaation opetusta myös muille kuin kohderyhmiin kuuluville henkilöille⁴. Vuonna 2010 pakolaisten vastaanoton koordinaatiovastuu siirtyi kunnilta valtion työvoimaviranomaiselle ja yhteiskuntaorientaation järjestäminen siirtyi kuntien vastuulle.⁵ Ruotsin lääninhallitukset seuraavat yhteiskuntaorientaation laatua ja toteutusta sekä vastaavat yhteistyön kehittämisestä yhdessä kuntien kanssa.⁶

Ruotsissa yhteiskuntaorientaatio on aloitettava mahdollisimman pian kuntaan rekisteröitymisestä, ja kunnan velvollisuus järjestää yhteiskuntaorientaatio päättyy kolmen vuoden kuluttua kuntaan rekisteröitymisestä.⁷ Ruotsissa yhteiskuntaorientaatiota tulee tarjota maahanmuuttaneen äidinkielellä tai muulla hänen hyvin osaamallaan kielellä.⁸ Osallistuminen yhteiskuntaorientaatioon ei ole pakollista maahanmuuttaneille, mutta pääkohderyhmän kotoutumissuunnitelmaan sisällytettyjen toimenpiteiden laiminlyönti voi johtaa sen perusteella saatavien etujen vähenemiseen tai lakkauttamiseen.⁹

Yhteiskuntaorientaation opetuksen kesto ja toteutustapa vaihtelevat Ruotsissa kuntien välillä. Jokaiselle maahanmuuttaneelle tulee tarjota vähintään 100 tuntia yhteiskuntaorientaatiota, ja ajankohtia koulutukselle löytyy sekä arkipäivisin, iltaisin että viikonloppuisin.¹⁰ Yhteiskuntaorientaatiota järjestetään sekä etä- että lähiopetuksena. Vain harvat kunnista tarjoavat opetusta intensiivikursseina.¹¹ Yhteiskuntaorientaation osallistujien ja kurssien määrät vaihtelevat

---

¹ Ks. esim. Lahtinen, Katri & Kuusiholma, Taneli 2018: Omalla kielellä alkuun: omakielisten orientaatiojaksojen pilotointi Uudenmaan TE-toimiston uusille kotoutuja-asiakkaille sekä Suomen Pakolaisavun yhteiskuntaorientaatio.fi-sivusto, johon on koottu Suomen Pakolaisavun yhteiskuntaorientaatiohankkeiden materiaaleja.

² Owl Group Oy (2024): Selvitys monikielisen yhteiskuntaorientaation toteuttamisvaihtoehtoja ja kehittämistarpeista. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu, 2024:6. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2024.

³ Lag (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

⁴ Länsstyrelsen Värmland (2023) Samhällsorientering återrapportering. Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3. B.23 enligt regleringsbrevet för 2022.

⁵ Owl Group Oy (2024)

⁶ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

⁷ Owl Group Oy (2024)

⁸ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

⁹ Owl Group Oy (2024)

¹⁰ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

¹¹ Länsstyrelsen Värmland (2023) Samhällsorientering återrapportering. Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.23 enligt regleringsbrevet för 2022.

merkittävästi Ruotsin eri kuntien välillä. Yleensä kursseihin osallistuu noin 10–12 henkilöä ryhmää kohden, mutta ryhmäkoot voivat vaihdella merkittävästikin.¹²

Ruotsissa ei noudateta opetussuunnitelmaa yhteiskuntaorientaation toteuttamisessa, mutta opetuksen sisältöä ohjaa lainsäädäntö. Jokaisen kunnan tulee laatia yhteiskuntaorientaatiosta järjestämissuunnitelma, jossa määritellään muun muassa opetuksen sisältö ja laajuus.¹³ Opetuksen sisällön tulee olla kansallisen lainsäädännön mukaista, mutta esimerkiksi toteutuksen muodosta ja sisällön osa-alueiden järjestyksestä kunta voi päättää itse.¹⁴ Yhteiskuntaorientaation tulee kattaa Ruotsin maantietoon, väestöön, talouteen ja yhteiskuntarakenteeseen, politiikkaan, hyvinvointi-instituutioihin ja kulttuuriin liittyvää tietoa. Aiheina ovat muun muassa ruotsalaisen yhteiskunnan ja demokratian toiminta sekä henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet.¹⁵ Yhteiskuntaorientaation oppimateriaali perustuu kansalliseen verkko-oppimateriaaliin ”Om Sverige”, joka on osa Informationsverige.se -sivustoa. Laaja sivusto sisältää muutakin tietoaineistoa erityisesti pakolaisille, turvapaikanhakijoille ja muista humanitaarisista syistä tuleville.

Ruotsissa ei ole muodollisia kansallisia vaatimuksia yhteiskuntaorientaation kouluttajien pätevydestä tai koulutustaustasta.¹⁶ Lainsäädännössä kuitenkin säädetään, että kouluttajilla tulee olla asianmukainen koulutus ja kokemusta aihekohtaisista tiedoista. Kouluttajien osaaminen perustuu pääasiassa heidän omaan maahanmuuttokokemukseensa, kielitaitoonsa ja ruotsalaisen yhteiskunnan tuntemukseen.¹⁷ Ruotsissa tarjotaan yhteiskuntaorientaation kouluttajien koulutusta vaihtelevissa määrin ja vaihtelevalla sisällöllä.

Ruotsissa yhteiskuntaorientaation haasteet liittyvät laajennetun kohderyhmän tavoittamiseen, kurssien viivästyksiin ja keskeytyksiin, kouluttajien vaihteleviin työllisyysnäkyymiin sekä tiettyjen kohderyhmien kuten luku- ja kirjoitustaidottomien ja pienten kieliryhmien tarpeisiin vastaamiseen.¹⁸

Norja

Norjassa yhteiskuntaorientaation järjestäminen on kuntien vastuulla. Norjassa maahanmuuttaneiden yhteiskuntaorientaatiosta (samfunnskunnskap) säännellään Norjan kotoutumislaisissa (Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid) ja asetuksissa. Norjassa yhteiskuntaorientaatio on suunnattu 18–67-vuotiaille maahanmuuttaneille, joilla on oleskelulupa. Kohderyhmä jaetaan kahteen: niihin, joilla on oikeus ja velvollisuus osallistua yhteiskuntaorientaatioon sekä niihin, joilla on vain velvollisuus ja jotka joutuvat suorittamaan kurssin ja lopputestin omakustanteisesti.¹⁹ Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat, pakolaiset, perheen yhdistämisen kautta tulleet, humanitäärisistä syistä saapuneet sekä he, jotka ovat naimisissa norjalaisen tai pohjoismaalaisen kanssa. Toinen ryhmä sisältää ETA:n ulkopuoliset työluvilla oleskelevat ja heidän perheensä. Tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten osallistuminen on vapaaehtoista.²⁰ Myöskään Pohjoismaiden ja ETA-alueen kansalaisilla ei ole velvollisuutta suorittaa yhteiskuntaorientaatiota. Opetus on kaikille kohderyhmään kuuluville pakollista. Osallistumatta jättämisestä ei seuraa sanktioita, mutta mikäli yhteiskuntaorientaation koetta ei suoriteta kolmen vuoden kuluessa oikeuden ja velvollisuuden alkamisesta, osallistuja menettää oikeuden maksuttomaan opetukseen ja yhteiskuntaorientaation kokeeseen sekä viiden vuoden kuluttua kokonaan oikeuden opetukseen.²¹ Pysyvän oleskeluluvan saamiseksi edellytetään norjan kielen ja yhteiskuntaorientaation loppukokeiden suorittamista henkilöiltä, joilla on velvollisuus osallistua kursseille.

---

¹² Owl Group Oy (2024)

¹³ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

¹⁴ Owl Group Oy (2024)

¹⁵ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

¹⁶ Länsstyrelsen Värmland (2023) Samhällsorientering återrapportering. Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.23 enligt regleringsbrevet för 2022.

¹⁷ Förordning (2010:1138) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

¹⁸ Owl Group Oy (2024)

¹⁹ Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven)

²⁰ Owl Group Oy (2024)

²¹ Owl Group Oy (2024)

Norjassa kunnan tulee tarjota opetusta kaikille kohderyhmään kuuluville maahanmuuttaneille mahdollisimman pian, viimeistään kolmen kuukauden kuluessa kunnan väestörekisteriin rekisteröitymisestä. Yhteiskuntaorientaatio tulee tarjota osallistujan äidinkielellä tai kielellä, jota osallistuja ymmärtää. Omakielisyydellä pyritään varmistamaan, että tiedon ymmärtäminen ei ole riippuvaista maahanmuuttaneen norjan kielen osaamisesta.²²

Norjaan muuttaneilla henkilöillä on velvollisuus suorittaa 75 tuntia yhteiskuntaorientaatiota. Yhteiskuntaorientaatiota järjestetään Norjassa eri muodoissa, sekä intensiivikursseina että pidempikestoisina kursseina. Kurssit on suoritettava vuoden kuluessa velvollisuuden alkamisesta. Norjassa yhteiskuntaorientaatiota järjestetään esimerkiksi viikoittain tai kuukausittain ja kesto on mahdollista räätälöidä osallistujien mukaisesti. Oppitunteja järjestetään sekä lähi- että etätoteutuksina ja koulutuksen tulee olla vuorovaikutukseen kannustavaa.²³

Kuntien järjestämää yhteiskuntaorientaatiota ohjaa valtakunnallinen opetussuunnitelma, jonka toteutuksesta vastaa Norjan korkeakoulutus- ja osaamisvirasto (Direktoratet for høyere utdanning og kompetans).²⁴ Norjassa yhteiskuntaorientaation tarkoituksena on vahvistaa maahanmuuttaneiden mahdollisuutta osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan. Kurssilla maahanmuuttaneille tarjotaan tietoa Norjan perusarvoista, demokratiasta ja ihmisoikeuksista. Kurssi jakautuu Norjassa kolmeen moduuliin ja niitä voidaan opettaa eri järjestyksessä. Kunnat vastaavat koulutuksen räätälöimisestä osallistujien erityistarpeisiin, kuten luku- tai kirjoitustaidottomuuteen tai vähäiseen koulutustasoon. Norjassa yhteiskuntaorientaatio on pakollinen osa kotoutumisohjelmaa (introduksjonsprogram) ja sisältää loppukokeen. Yhteiskuntaorientaation loppukoe ja Norjan kansalaisuuskoet ovat sisällöltään melko samanlaisia, ja molemmat kokeet perustuvat samaan kansalliseen opetussuunnitelman mukaiseen digitaaliseen oppimateriaaliin.²⁵ Mikäli yhteiskuntaorientaation loppukokeen tekee suoraan norjaksi, voi tällä korvata kansalaisuutta hakieissa kansalaisuuskokeen tekemisen. Tämä on johtanut siihen, että monet kunnat tarjoavat kurssin norjaksi, mikä on lisännyt kurssisisältöjen ulkoa opettelua ja heikentänyt sisältöjen omaksumista sekä testituloksia. Tähän on pyritty vastaamaan lainsäädännön uudistuksella, jossa kurssin tuntimäärää lisättiin ja yhteiskuntaorientaation suoritusaikaa lyhennettiin.²⁶

Norjassa jokainen kunta voi järjestää kurssin haluamallaan tavalla ja etsiä kursseille sopivat kouluttajat. Norjassa ei ole tarkkoja pätevyysvaatimuksia yhteiskuntaorientaation kouluttajille. Lainsäädännössä kuitenkin säädetään, että norjan ja yhteiskuntaorientaation kouluttajilla tulee pääsääntöisesti olla ammatillinen tai pedagoginen pätevyys. Kouluttajia koulutetaan valtakunnallisesti ja heidän osaamiseensa on pyritty panostamaan. Norjan korkeakoulutus- ja osaamisvirasto tarjoaa kouluttajille täydennyskoulutusta ja auttaa kuntia löytämään kouluttajia. Monilla kunnilla on kuitenkin haasteita sekä kurssien rahoittamisessa että oikeiden henkilöiden löytämisessä kouluttajiksi.²⁷ Myös pienille kieliryhmille on ollut haastavaa järjestää opetusta, minkä vuoksi kunnat tekevät usein yhteistyötä muiden kuntien aikuiskoulutuskeskusten (kommunale voksenopplæring) kanssa.²⁸

2 Ehdotetun asetuksen sisältö

Monikielisestä yhteiskuntaorientaatiosta annetussa valtioneuvoston asetuksen 1 §:ssä esitetään säädettävän monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä. Asetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan sen lisäksi, mitä kotoutumislain 25 §:ssä säädetään monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä, monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon on sisällytettävä myös opetusta ainakin suomalaisen yhteiskunnan arvoista ja normeista, perus- ja ihmisoikeuksista sekä yhdenvertaisuudesta,

---

²² Owl Group Oy (2024)

²³ Owl Group Oy (2024)

²⁴ Owl Group Oy (2024)

²⁵ Owl Group Oy (2024)

²⁶ Owl Group Oy (2024)

²⁷ NTNU Samfunnsforskning (2021) Utredning av behov for videreutdanning for flerspråklige lærere Utarbeidet på oppdrag for direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. Oxford Research.

²⁸ Owl Group (2024)

sukupuolten tasa-arvosta ja seksuaalioikeuksista, kotoutumisen tavoitteista ja kotoutumista edistävästä palveluista, työllisyydestä, yrittäjyydestä ja työmarkkinoista Suomessa, opiskelusta ja opiskelumahdollisuuksista, järjestö- ja vapaaehtoistoiminnasta sekä osallisuudesta, talouden suunnittelusta ja muusta arjessa toimimisesta sekä Suomen historiasta ja kulttuurista. Asetuksessa esitetyt teemoja voidaan monikielisen yhteiskuntaorientaation opetusryhmissä käsitellä eri järjestyksessä, ja teemoja on mahdollista yhdistellä toisiinsa kunkin ryhmän tarpeiden mukaisesti. On tarkoituksenmukaista käsitellä teemoja mahdollisimman käytännönläheisesti ja asiakaslähtöisesti kunkin opiskeluryhmän tarpeet ja valmiudet huomioiden. Opetuksessa tulee huomioida myös kotoutuslain 25 §:ssä säädetty monikielisen yhteiskuntaorientaation sisältö, jonka mukaan monikielisen yhteiskuntaorientaation on sisällettävä tietoa Suomessa asumisesta, elämisestä ja työskentelemisestä, suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta sekä yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

Suomalaisen yhteiskunnan arvoihin ja normeihin tutustutaan etenkin keskeiseen lainsäädäntöön nojautuen. Aihetta käsitellään myös kertomalla tyypillisistä suomalaisista arvoista, joihin tutkitusti kuuluvat esimerkiksi yhdenvertaisuuden, itsenäisyyden, työn, koulutuksen, turvallisuuden ja luonnon arvostus²⁹ sekä uskonnonvapaus perusoikeutena. Opetuksessa tuodaan myös esille, että Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Opetusta tulee olla lisäksi Suomen oikeusjärjestelmästä. Lainsäädäntöä tulisi tarkastella esimerkiksi yksilön velvollisuuksien rikkomisesta aiheutuvien seurausten, esimerkiksi rikoslainsäädännön näkökulmasta. Suomalaisen yhteiskunnan arvot ja normit on huomioitava poikkileikkaavasti myös monikielisen yhteiskuntaorientaation kaikkien muiden sisältöjen opetuksessa.

Perus- ja ihmisoikeudet sekä yhdenvertaisuus on käsiteltävä osana monikielistä yhteiskuntaorientaatiota. Tähän teemaan sisältyy perustietoa esimerkiksi Suomen perustuslain turvaamista perusoikeuksista, Suomea sitovista kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista, yhdenvertaisuudesta ja lasten oikeuksista.

Sukupuolten tasa-arvo ja seksuaalioikeudet -kokonaisuudessa tulee käsitellä esimerkiksi sukupuolten tasa-arvo suomalaisessa lainsäädännössä (esim. työlainsäädäntö, perhe- ja perintöoikeus sekä rikosoikeus), sukupuolirooleja, fyysistä koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta, lähisuhdeväkivaltaa sekä muita seksuaalioikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

Monikielisessä yhteiskuntaorientaatiossa on käsiteltävä kotoutumisen tavoitteet ja kotoutumista edistävät palvelut. Kotoutumisen tavoitteiden ja palveluiden käsittelyn yhteydessä annetaan myös kotoutumisprosessia koskevaa tietoa. Tämän teeman yhteydessä kerrotaan esimerkiksi kotoutuslain mukaisista palveluista (mm. kotoutumissuunnitelmasta, sen sisällöstä, oikeuksista ja velvollisuuksista) sekä perustietoa kotoutumisprosessista Suomessa.

Työllisyys, yrittäjyys ja työmarkkinat Suomessa -teeman yhteydessä tulee käsitellä keskeisimmät asiat työnantajasektoreista, ammattialoista ja työllisyystilanteesta; työlainsäädännöstä, ammattiliitoista ja yhdenvertaisuudesta työelämässä; maahanmuuttaneista suomalaisilla työmarkkinoilla; työvoimapalveluista, työn hakemisesta ja työttömyydestä; työsopimuksista, erilaisista työsuhteista, palkoista ja verotuksesta; sekä työelämän vaatimuksista, työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta, työelämän pelisäännöistä ja suomalaisesta työskentelykulttuurista. Lisäksi tulee antaa perustietoa yrittäjyydestä ja ammatinharjoittamisesta Suomessa.

Opiskelusta ja opiskelumahdollisuuksista tulee käsitellä esimerkiksi suomalaista koulutusjärjestelmää, aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista, opiskelumahdollisuuksia sekä työelämän osaamisvaatimuksia. Opetuksessa tulee esitellä myös itseopiskelumahdollisuuksia ja suomen ja ruotsin kielen oppimismahdollisuuksia sekä kielitaitovaatimuksia eri koulutuksissa ja ammateissa. Opetus voi sisältää tietoa myös opiskeluun liittyvistä käytännön asioista, kuten opintojen rahoitusmuodoista, opiskelutaidoista, opiskelijoilta edellytettävistä valmiuksista ja erilaisista tavoista opiskella sekä tietoa erilaisista koulutusmahdollisuuksista.

---

²⁹ ks. esim. Helkama, K. E. (2018). Suomalainen identiteetti ja arvot: Sosiaalipsykologista historiaa. *Psykologia*, 53(4), 302-319. [Finnish identity and values: a social psychological history: sosiaalipsykologista historiaa — University of Helsinki](#)

Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta sekä osallisuus -teemaan on sisällytettävä tietoa esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoista, vapaaehtoistyöstä, harrastuksista ja hyvistä väestösuhteista, kuten mahdollisuuksista tutustua suomalaisiin ihmisiin ja toisiin maahanmuuttaneisiin. Osallisuuden vahvistamiseksi voidaan antaa myös tietoa vaikutusmahdollisuuksista omaan elämään ja yhteisiin asioihin niin omalla asuinalueella kuin laajemminkin yhteiskunnassa.

Opetusta on oltava myös talouden suunnittelusta ja muun arjen toimijuuden vahvistamisesta. Keskeistä on esimerkiksi antaa yleistä tietoa Suomen talousjärjestelmästä, pankkipalveluista, oman kotitalouden toimeentulosta ja sen suunnittelusta sekä etuusjärjestelmästä. Muuhun arjen toimijuuden vahvistamiseen kuuluu esimerkiksi asumiseen liittyvät asiat, paloturvallisuus, kierrättäminen, kuluttajana toimiminen, liikkuminen ja hätätilanteissa toimiminen. Arjen toimijuuden yhteydessä käsitellään myös suomalaista luontoa, luonnonsuojelua ja jokaisen oikeuksia.

Lisäksi monikielisen yhteiskuntaorientaation on sisällettävä perustietoa Suomen historiasta ja kulttuurista, esimerkiksi yleistietoa Suomesta, sen väestöstä, Suomen historian pääkohdista ja historian vaikutuksesta suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ja kulttuurin kehittymiseen. Lisäksi tulee kertoa suomalaisista tavoista ja perinteistä. Suomalaisen tapojen osalta voidaan kuvata esimerkiksi tyypillisiä toimintatapoja erilaisissa arjen tilanteissa, kuten naapureiden kohtaamisessa, ja toisaalta erilaisissa asiointitilanteissa, kuten viranomaisasioinnissa ja työhaastattelussa.

Lisäksi ehdotetun 1 §:n 2 momentin mukaan kunta ja työvoimaviranomainen voivat sisällyttää monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon myös muuta kuin pykälässä tarkoitettua sisältöä. Kunta tai työvoimaviranomainen voivat sisällyttää sisällön lisäksi monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon esimerkiksi alue- ja paikallistasoon liittyvää yksityiskohtaisempaa tietoa, kuten tietoa viranomaisten toiminnasta ja toimipisteistä, alueen elinkeinotoiminnasta ja koulutusmahdollisuuksista, paikallisista kolmannen sektorin toimijoista ja vapaa-ajan mahdollisuuksista sekä paikalliseen tai alueelliseen historiaan ja kulttuuriin liittyvistä seikoista.

Valtakunnallisesti tasalaatuisen ja yhtenäisen oppimateriaalin tarjoaminen vähintään yleisimmillä kotoutuja-asiakkaiden puhumilla kielillä edellyttää yhteiskuntaorientaation opetuksessa käytettävän valtakunnallisen oppimateriaalin tuottamista, ylläpitoa ja käännettämistä. Yhteiskuntaorientaation sisällöstä on tarkoitus tuottaa valtakunnallista aineistoa, jota kunta tai työvoimaviranomainen käyttää toteuttaessaan monikielistä yhteiskuntaorientaatiota. Kunta tai työvoimaviranomainen voivat käyttää myös muuta aineistoa.

Yhteiskuntaorientaation toteuttamisesta säädettäisiin asetuksen 2 §:ssä. Asetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan monikielisen yhteiskuntaorientaation olisi sisällettävä yhteensä vähintään 70 tuntia opetusta ja itsenäistä opiskelua. Monikielisen yhteiskuntaorientaation tulee koostua pääosin opetuksesta, mutta myös itsenäinen opiskelu opetuksen rinnalla voi tukea monikielisen yhteiskuntaorientaation joustavia toteuttamistapoja sekä osallistujien itsenäistä tiedonhakua ja tiedon omaksumista. Monikielistä yhteiskuntaorientaatiota voidaan tarjota esimerkiksi lyhytkestoisena intensiivitoteutuksena tai pidemmälle ajalle järjestettynä. Intensiivisesti ja tiiviimmin toteutettu monikielinen yhteiskuntaorientaatio voi soveltua esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö odottaa pääsyä muihin kotoutumispalveluihin, esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen, tai tilanteessa, jossa on ennakoitavissa kuntaan saapuvan tietynkielisiä ryhmiä tai muutoin tiedetään olevan riittävä määrä samaan kieliryhmään kuuluvia kotoutuja-asiakkaita. Toisaalta pidemmällä aikavälillä toteutetusta monikielisestä yhteiskuntaorientaatiosta voisivat hyötyä esimerkiksi muissa kotoutumispalveluissa, esimerkiksi kotoutumiskoulutuksessa, olevat henkilöt, työvoiman ulkopuolella olevat kuten kotona lapsia hoitavat vanhemmat, tai työssä käyvät kotoutuja-asiakkaat.

Asetusehdotuksen 2 §:n 2 momentin mukaan monikielistä yhteiskuntaorientaatiota on lähtökohtaisesti toteutettava opetusmuotoisesti. Opetusmuotoinen yhteiskuntaorientaatio takaisi tiedon välittämisen maahanmuuttaneille pelkkää kirjallisen materiaalin välittämistä paremmin. Opetusmuotoinen orientaatio lisää interaktiivisuutta ja myös tarjoaa maahanmuuttaneelle mahdollisuuden kysyä lisätietoja matalammalla kynnyksellä. Monikielinen yhteiskuntaorientaatio voidaan toteuttaa osittain tai kokonaan itseopiskeluna toimittamalla kotoutuja-asiakkaalle audiovisuaalista tai kirjallista materiaalia, jos kotoutuja-asiakkaan äidinkieli ja muut hyvin osaamat

kielet ovat harvinaisia, millään edellä tarkoitettulla kielellä ei saada muodostettua monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon osallistuvien ryhmää eikä kouluttajan tai tulkin järjestäminen onnistuisi ilman kohtuutonta vaivaa. Opetusmuotoisen yhteiskuntaorientaation toteuttaminen voi edellyttää monissa tilanteissa kuntien välistä yhteistyötä mahdollisesti hyvinkin laajalla maantieteellisellä alueella. Itseopiskeluvaihtoehtoon tulisi turvautua pääasiassa vain silloin, kun kuntien välisestä yhteistyöstä huolimatta opetusmuotoinen toteutus ei ole mahdollista. Monikielinen yhteiskuntaorientaatio voidaan toteuttaa osittain tai kokonaan itseopiskeluna myös silloin, jos kotoutuja-asiakkaan opiskelutaidot ja tausta huomioiden itseopiskelua voidaan pitää hänelle soveltuvana. Itseopiskelu voisi soveltua esimerkiksi henkilölle, jonka voidaan arvioida hyötyvän monikielisestä yhteiskuntaorientaatiosta, mutta jonka voidaan arvioida opiskelutaitojen ja koulutustaustan huomioon ottaen hyötyvän itseopiskeluna toteutetusta yhteiskuntaorientaatiosta, esimerkiksi jonkin toisen koulutuksen tai palvelun tai työssäkäynnin ohella. Itseopiskelu voi tarkoittaa itsenäistä tutustumista oppimateriaaleihin tai myös itsenäisesti suoritettavia tehtäviä oppimisen aktivoimiseksi. Itseopiskelumateriaaleja voidaan hyödyntää myös tilanteessa, jossa kotoutuja-asiakas odottaa opetusmuotoisen yhteiskuntaorientaation alkua. Tällöin itseopiskelumateriaalien avulla voidaan tukea suomalaiseseen yhteiskuntaan orientoitumista mahdollisimman varhaisesta vaiheesta alkaen.

Asetuksen 2 §:n 3 momentin ehdotuksen mukaan monikielinen yhteiskuntaorientaatio voidaan toteuttaa lähi- tai etäopetuksena taikka niiden yhdistelmänä. Monikielinen yhteiskuntaorientaatio on kuitenkin toteutettava lähiopetuksena, jos etäopetusta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena kotoutuja-asiakkaan yksilöllisen taustan ja palvelutarpeen vuoksi. Henkilöillä, joille monikielistä yhteiskuntaorientaatiota järjestetään, on erilaiset taustat ja palvelutarpeet. Lähiopetusmuotoisena toteutettu yhteiskuntaorientaatio tukisi erityisesti esimerkiksi heikosti lukevien ja kirjoittavien, lukivaikeuksia omaavien sekä digitaidoiltaan heikompien kotoutuja-asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua palveluun ja omaksua orientaation sisällöt. Tämän vuoksi esimerkiksi edellä mainituille henkilöille lähiopetuksena toteutettu yhteiskuntaorientaatio olisi tarkoituksenmukaisempaa etäopetuksen sijaan. Lähiopetusmuotoinen toteutustapa olisi edellä mainituille henkilöille tarkoituksenmukaista, vaikka koottu ryhmä olisi pieni osallistujamäärältään. Esimerkiksi maantieteelliset etäisyydet ja riittävän ryhmäkoon varmistaminen voivat olla perusteita siihen, että monikielistä yhteiskuntaorientaatiota on tarpeen toteuttaa etäopetuksena. Mikäli opiskelija osallistuu etäyhteydellä järjestettyyn orientaatioon, voidaan se järjestää myös paikallisen oppilaitoksen/kotoutumista edistävien palveluiden palveluntuottajan tai viranomaisen tiloissa, tai muutoin tuetusti niin, että hänelle on järjestettävissä riittävä ja tarvittava opintojen tuki osallistuvan maahanmuuttajan äidinkielellä tai muutoin hyvin osaamalla kielellä. Monikielisen yhteiskuntaorientaation toteutuksessa sekä palvelun ryhmäkokojen suhteen on tärkeää huomioida toteutuksen opetusmuotoisuus ja vuorovaikutteisuus sekä hyödyntää opetuksessa esimerkiksi erilaisia dialogisia ja osallistavia menetelmiä. Monikielisen yhteiskuntaorientaation toteutustapa tulee arvioida aina yksilöllisesti henkilön taustan ja palvelutarpeen näkökulmasta. Monikielinen yhteiskuntaorientaatio voidaan järjestää myös lähi- ja etäopetuksen yhdistelmänä. Tällöin esimerkiksi osa tapaamiskerroista voidaan järjestää lähiopetuksena ja osa etänä, tai osa ryhmän osallistujista voi olla lähiopetuksessa ja osa etäyhteyden päässä. Hybridiopetuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota etäosallistujien aktivoimiseen ja osallistamiseen.

Ehdotuksen 3 §:ssä säädettäisiin monikielisen yhteiskuntaorientaation toteuttamisesta tulkitsemalla. Esitetään, että monikielinen yhteiskuntaorientaatio voidaan toteuttaa osittain tai kokonaan tulkitsemista hyödyntäen, jos omakielisen tai kotoutuja-asiakkaan hyvin osaamalla kielellä annetun opetuksen toteuttamista voidaan pitää kohtuuttomana yhteiskuntaorientaatioon osallistuvien kotoutuja-asiakkaiden vähäisen määrän, kouluttajien saatavuuden, kielen harvinaisuuden tai muun perustellun syyn vuoksi. Riippuen maahanmuuttaneiden määrästä kunnassa ja kielen harvinaisuudesta, osallistujien äidinkielellä tai hyvin osaamalla kielellä annettu opetus voi osoittautua haastavaksi toteuttaa, minkä vuoksi tulkitsemista voidaan hyödyntää osittain tai kokonaan monikielisen yhteiskuntaorientaation toteuttamisessa. Tämä voi tarkoittaa, että tulkitsemista annetaan vain osalle tai kaikille osallistujista. Yhteiskuntaorientaation monikielisyys ei viittaa useiden kielten samanaikaiseen käyttöön opetustilanteissa, vaan tavoitteena on aina tarjota yhteiskuntaorientaatio kunkin opiskelijaryhmän yhteisellä, hyvin hallitsemalla kielellä.

Tämän lisäksi erikielisten kouluttajien saatavuus voi vaikuttaa siihen, että omakielisen tai hyvin osatulla kielellä toteutettavan ryhmän muodostaminen ei onnistu ilman kohtuutonta vaivaa tai kustannusta. Yhteiskuntaorientaation toteutuksista saatujen kokemusten perusteella on havaittu tärkeäksi, että kouluttajalla on vahva opetuskielen sekä suomen tai ruotsin taito, yhteiskunnan ja palvelujärjestelmän tuntemus, pedagogista osaamista, kokemusta kotoutumisesta ja sen edistämisestä sekä osallistujien lähtömaiden yhteiskuntien ja kulttuureiden tuntemusta. Kouluttajien saatavuutta voidaan edistää esimerkiksi kuntien ja työvoimaviranomaisten kehittämällä yhteisillä kouluttajapooleilla sekä järjestämällä yhteiskuntaorientaatioita usean kunnan yhteistyönä. Muuna perusteltuna syynä tulkitsemisen hyödyntämiselle voitaisiin pitää esimerkiksi sitä, että maantieteellisistä etäisyyksistä johtuen omakielisen tai hyvin osatulla kielellä toteutettavan ryhmän muodostaminen on kohtuutonta, minkä vuoksi tulkitsemista voidaan hyödyntää esimerkiksi silloin, kun monikielinen yhteiskuntaorientaatio järjestetään lähi- ja etätoteutuksen yhdistelmänä. Tällöin esimerkiksi osa monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon osallistuvista kotoutuja-asiakkaista voi olla läsnä yhdessä paikassa ja osa osallistua etäyhteyksin tulkitsemista hyödyntäen. Etäyhteyden välityksellä osallistuvat henkilöt voivat olla esimerkiksi myös yhteisessä tilassa, kuten jonkin viranomaisen, koulutuksen järjestäjän tai palveluntuottajan tilassa, jossa heillä on käytettävissään tulkkaus.

Kunnat ja työvoimaviranomaiset voivat päättää tavan, jolla ne järjestävät monikielistä yhteiskuntaorientaatiota. Monikielisen yhteiskuntaorientaation tarjontaa ja kielivalikoimaa voitaisiin lisätä esimerkiksi kuntien ja työvoimaviranomaisten yhteistyöllä. Alueellinen yhteistyö yli kunta- ja työllisyysaluerajojen voi edesauttaa opetusryhmien kokoon saamista esimerkiksi pienempien kieliryhmien tai vähäisten kotoutuja-asiakasmäärien osalta. Yhteistyö voi joustavoittaa opetusryhmien kokoamista ja palvelun tuottamista sekä parantaa laadukkaiden kouluttajien saatavuutta. Myös kokonaan tai osittain etäopetuksena toteutettava monikielinen yhteiskuntaorientaatio voi parantaa palvelun saatavuutta ja edesauttaa sen toteuttamista.

Asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin voimaantulosta. Asetuksen esitetään tulevan voimaan 1.1.2025 eli samanaikaisesti kotoutumislain kanssa.

3 Ehdotuksen vaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia.

Esityksellä arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia kuntiin ja työvoimaviranomaisiin. Asetuksessa ehdotetun mukaan tarkoituksena on tarkentaa sääntelyä monikielisen yhteiskuntaorientaation toteuttamisesta ja sen tavoista sekä sisällöstä, millä on vähäisiä vaikutuksia sitä tuottaviin viranomaisiin eli kuntiin ja työvoimaviranomaisiin. 1.1.2025 voimaan tulevassa kotoutumislaisissa on jo säädetty kuntien ja työvoimaviranomaisten tehtäväksi monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestäminen ja sen rahoituksesta on säädetty kyseisen lain yhteydessä. Kuntiin ja työvoimaviranomaisiin vaikuttaa asetusehdotuksessa säädetty monikielisen yhteiskuntaorientaation tuntimäärä sekä toteuttamistapa. Kerättyjen kokemusten perusteella esitetään riittävänä, mutta kohtuullisena pidettävää 70 tunnin tuntimäärää. Lisäksi kerättyjen kokemusten perusteella esitetään säädettävän joustavasti toteuttamistavoista huomioiden tilanteet, joissa yhteiskuntaorientaatiota voisi toteuttaa myös tulkitsemista hyödyntäen sekä etä- ja lähitoteutuksilla ja tietyissä tilanteissa myös itseopiskeluvaihtoehtona. Vähäisiä vaikutuksia voi olla myös palveluntuottajiin, jotka voivat tuottaa monikielistä yhteiskuntaorientaatiota.

Lisäksi esityksellä arvioidaan olevan vähäisiä välillisiä myönteisiä vaikutuksia myös muihin viranomaisiin sen myötä, että maahanmuuttaneen tieto viranomaisten toiminnasta lisääntyy. Tällöin on mahdollista, että maahanmuuttaneiden tarve yleiselle neuvonnalle ja siihen tarvittavaan tulkitsemiseen vähenee. Esitys voi vaikuttaa muihin viranomaisiin myös siten, että niiden tulee mahdollisesti osallistua valtakunnallisen oppimateriaalin sisältöjen tuottamiseen tai tarkistamiseen omalta osaltaan. Kotoutumislaisissa säädetään jo nykyisin eri viranomaisten velvollisuudesta tuottaa tietoa perustietoaaineistoon, joten niillä pitäisi olla annettavissa ajantasaista tietoa omasta toiminnastaan.

Esityksellä arvioidaan olevan vähäisiä vaikutuksia maahanmuuttaneisiin. Pääosin vaikutukset perustuvat 1.1.2025 voimaan tulevaan kotoutumislakiin, jossa on säädetty monikielisestä yhteiskuntaorientaatiosta. Monikielisen yhteiskuntaorientaation toteuttamisen myötä eri maahanmuuttajaryhmien tiedonsaantia saadaan tehostettua ja ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta lisättyä ja parhaimmillaan myös varhennettua heti kotoutumisen alkuvaiheessa. Omalla äidinkielellä tai hyvin osatulla kielellä annettu tieto ja keskustelu voi parantaa maahanmuuttaneiden kokonaiskuvaa suomalaisesta yhteiskunnasta, ja tämän ymmärryksen lisääntyessä sitouttaa heitä osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Tällä asetuksella säädetään monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta kotoutumisen kannalta mahdollisimman kattavasti ja tehokkaasti, mikä osaltaan edistää edellä mainittuja myönteisiä vaikutuksia.

Esityksellä arvioidaan olevan vähäisiä myönteisiä sukupuolivaikutuksia. Monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon tulee sisällyttää opetusta esimerkiksi sukupuolten välisestä tasa-arvosta, varhaiskasvatus- ja perhepalveluista sekä seksuaalioikeuksista. Tieto sosiaali- ja terveystalv palveluista ja sukupuolten välisestä tasa-arvosta esimerkiksi naisten sukuelinten silpomisen, pakkoavioliittojen ja kunniaväkivaltaan liittyen voi lisätä sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Esityksellä arvioidaan olevan vähäisiä välillisiä vaikutuksia lapsiin. Ehdotuksen mukaan yhteiskuntaorientaation opetukseen sisältyy muun muassa tietoa sosiaali- ja terveystalv palveluista sekä erilaisista koulutusmahdollisuuksista. Maahanmuuttajavanhemmat, jotka osallistuvat monikieliseen yhteiskuntaorientaatioon, saavat edellä mainituista asioista tietoa, jonka myötä heidän mahdollisuutensa ohjata lapsiaan kyseisiin palveluihin sekä tukea lapsiaan mm. koulunkäynnissä, voivat parantua. Maahanmuuttaneiden vanhemmuutta tukevilla interventioilla on tutkitusti vaikutuksia sekä vanhempien kasvatuskäytäntöihin että lasten hyvinvointiin³⁰.

Esityksellä arvioidaan olevan vaikutuksia lisäksi yhdenvertaisuuteen erityisesti palvelujen saatavuuden ja laadun osalta. Monikielinen yhteiskuntaorientaatio kotoutuja-asiakkaan hyvin osaamalla kielellä voi edistää oppimista sekä ymmärrystä suomalaisesta palvelujärjestelmästä. Lisäksi etäopiskelumahdollisuudet voivat vahvistaa alueellista yhdenvertaisuutta. Helpommin saavutettavissa oleva kotoutumista edistävä koulutus on tutkitusti tuloksellisempaa ja voi vähentää myös maan sisäistä muuttoliikettä³¹. Asetuksella on tarkoitus säätää monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä, toteuttamisesta ja esimerkiksi sen laajuudesta yhdenvertaisuuden ja palvelun laadun varmistamiseksi. Lisäksi asetuksessa esitetään säädettävän, että monikielisessä yhteiskuntaorientaatiossa käsiteltäisiin yhdenvertaisuutta sekä perus- ja ihmisoikeuksia.

4 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä.

Esityksestä järjestettiin lausuntokierros 1.7.2024–14.8.2024. Lausuntoja pyydettiin muun muassa muilta ministeriöiltä, TE-toimistoilta, kunnilta, hyvinvointialueilta, ELY-keskuksilta, muilta keskeisiltä viranomaisilta sekä kolmannen sektorin toimijoilta, kuten oppilaitoksilta, järjestöiltä, yhdistyksiltä ja yhteisöiltä.

5 Lausuntopalaute

Yleistä lausunnoista

Kotoutumislain mukaisista asetuksista annettiin yhteensä 107 lausuntoa, joista osa oli yhteislausuntoja. Useat lausunnonantajat kommentoivat yleisesti kotoutumislaita, siihen sisältyvästä sääntelystä sekä palveluista. Lausunnot sisälsivät huomioita kotoutumislaita säädettyihin asioista, eivätkä välttämättä kohdistuneet suoraan asetuksiin tai niiden sisältöihin. Useammassa lausunnossa otettiin kantaa yleisesti rahoituskysymyksiin tai säästötoimenpiteisiin.

³⁰ Lim ym., 2023 [A Meta-Analysis of Parenting Interventions for Immigrants | Prevention Science \(springer.com\)](#)

³¹ Foged & van der Werf, 2023 [Access to language training and the local integration of refugees - ScienceDirect](#)

Lausunnonantajat eivät lausuneet lausunnoissaan kaikista asetuksista, vaan useampi lausunnon antaja lausui osasta asetuksista. Lausunnot sisälsivät lisäksi myös ehdotuksia muuhun lainsäädäntöön kuin kotoutumislakiin.

Laajempi lausuntoyhteenvedo kaikkien asetusten osalta löytyy julkisesti saatavilla Hankeikkunasta: [TEM114:00/2023](#).

Lausuntopalaute tiivistetysti asetuksesta

Monet lausunnonantajat pitivät monikielisen yhteiskuntaorientaation sisältöjä ja teemoja kannatettavina, palvelun tavoitteita selkeyttävänä tai kannattivat osittain asetuksen sisältöjä. Monikielisen yhteiskuntaorientaation sisältöjä pidettiin monipuolisina, kattavina ja toteuttamiskelpoisina. Useat lausunnonantajat esittivät sisältöjä, joita monikielisessä yhteiskuntaorientaatiossa olisi hyvä käsitellä. Sisällöiksi ehdotettiin esimerkiksi yhteiskunnan turvallisuuteen ja maanpuolustukseen, uskonnonvapauteen, terveys- ja lapsiperhepalveluihin ja lasten asemaan sekä oman talouden hallinnointiin liittyviä sisältöjä.

Useat lausunnonantajat pitivät hyvänä valtakunnallista oppimateriaalituotantoa sekä oppimateriaalin kehittämistä ja tuottamista keskitetysti. Lausunnoissa tuotiin esiin, että materiaali olisi hyvä olla saatavilla esimerkiksi verkko-oppimisalustalla ja vapaasti. Materiaalin osalta tuotiin esiin myös vähimmäissisällöt ylittävän materiaalin tuottamisesta aiheutuvat kustannukset, monikielisyyden haasteet ja kurojen ja vammaisten maahanmuuttajien huomioiminen yhteiskuntaorientaation suunnittelussa ja toteutuksessa. KEHA-keskus katsoi, että valtakunnallisesta materiaalista vastaavasta organisaatiosta olisi tarpeen säätää laki- tai asetustasolla.

Opetushallituksen ja Suomen Pakolaisapu ry:n mukaan monikielisen yhteiskuntaorientaation vähimmäistuntimäärä on perusteltu. Osa lausunnonantajista katsoi, että vähimmäistuntivaatimuksesta tulisi luopua, sitä tulisi joustavoittaa tai arvioida uudelleen. Lausunnonantajat toivat esiin, että yksilölliset erot voivat vaikuttaa asiakkaalle soveltuvaan yhteiskuntaorientaation keston tai sisältöön tai että koko sisältö ei aina ole yksilöllisesti tarpeen.

Useat lausunnonantajat kannattivat opetusmuotoisuutta ja moni piti hyvänä, että yhteiskuntaorientaatio on toteutettava lähiopetuksena, jos etäopetusta ei voi pitää tarkoituksenmukaisena kotoutuja-asiakkaan yksilöllisen taustan ja palvelutarpeen vuoksi tai että toteutustapaa huomioidaan suhteessa henkilön taustaan ja palvelutarpeeseen. Opetusmuotojen osalta kannatettiin sitä, että monikielistä yhteiskuntaorientaatiota voidaan toteuttaa osittain tai kokonaan itseopiskeluna, lähi- tai etäopetuksena taikka niiden yhdistelmänä tai sitä, että toteutustapa olisi resurssitehokas, joustava sekä saavutettava ja esteetön. Joissakin lausunnoissa tuotiin esiin, että muotoilu on tulkinnanvarainen palvelun toteuttamisen ja erityisesti opetusmuotoisuuden osalta.

Lausunnonantajat kiinnittivät huomiota kouluttajien saatavuuteen, kouluttajien koulutukseen sekä riittävän osaamisen varmistamiseen. Useissa lausunnoissa tuotiin esiin, että kouluttajana toimimisen vähimmäispätevyys- ja osaamisvaatimuksista tulisi säätää asetuksella tai että kouluttajien koulutus tai kokemus olisi hyvä mainita asetuksessa. Lausunnoissa tuotiin esiin myös tulkauksen saatavuus sekä tulkin välityksellä toteutettavaan yhteiskuntaorientaatioon tarvittava pidempi aika.

Lausunnonantajat toivat esiin, että toteutuksessa on tärkeä huomioida mahdolliset päällekkäisyydet kotoutumiskoulutuksen sisältöjen ja toteutusajankohtien kanssa tai että monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöt ja kohderyhmä ovat osittain päällekkäiset kotoutumiskoulutuksen kanssa. Useiden lausunnonantajien mukaan monikielisen yhteiskuntaorientaation on oltava saatavilla nopeasti ilman odotusaikoja. Lausunnonantajien mukaan toteutuksen haasteita ovat opiskeluryhmien kokoon saaminen, palvelun järjestäminen harvinaisemmilla kielillä, asiakasohjaus ja käytännön haasteet järjestämisessä. Lausunnonantajat toivat esiin alueellisen ja valtakunnallisen yhteistyön järjestämisessä.

Monet lausunnonantajat pitivät palvelun järjestämistä tärkeänä tai kotoutumista ja yhdenvertaisuutta edistävänä. Jyväskylän kaupungin, Muuramen kunnan ja Keski-Uudenmaan työllisyysalueen

mukaan monikielisen yhteiskuntaorientaation tulisi olla pakollinen palvelu kotoutuja-asiakkaalle. Useat lausunnonantajat toivat esiin, että rahoitus palvelun järjestämiseksi on liian matala, kuulostaa vähäiseltä tai on epärealistinen. Lausunnoissa mainittiin, että yhteiskuntaorientaation sisältö ja laajuus tulee suhteuttaa siihen varattuun rahoitukseen ja että palvelun toteuttamiseksi on varattava riittävät resurssit. Lausunnonantajat pitivät tärkeänä koulutuksen laatua, sen varmistamista ja palvelun toteutuksen seuranta ja arviointia.

Lausuntopalautteen perusteella asetuksen perustelumuiiota on täydennetty 1 §:n monikielisen yhteiskuntaorientaation sisältöjen osalta.

6 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan 1.1.2025.